

Promenad 8 mars 2022 Stiby Backe

Foto Iréne Lindén och Lennart Lindqvist

Koleragravplats

"...Före Cholera-anfallet infinner sig vanligen en diarrhé... Ut i det andra stadium börjar magen lida; ... en betydlig mängd af fluidum uttömmes, som har mycken likhet med risvatten. Den sjuke lider wanligt-wis ganska mycket utaf häftiga krampryckningar .... En plötslig förlust av all kraft infinner sig. Pulsen blir också svagare .... Ut i det tredje stadium kännes all ingen puls, huden är rynkad, extremiteterna äro kalla, ansigtsdragen förställda, ögonen djupt insjunkna, rösten hes .... extremiteterna blifwa blå, utandningen är kall, tungan nästan som is, njuren och lefren upphöra alldeles att fungera, en betydlig hjertängslan infinner sig, och när den sjuke öfverlätas åt sig sjelf...gör döden snart slut på hans plågor."

Anvisning till den Asiatiske Choleras Behandling. Karlskrona 1834.

Det var i slutet av juli 1834 som Sverige första gången drabbades av kolera. Det började i Göteborg och därifrån spred sig smittan över landet. Snart nåddes också Blekinge, där 331 personer under några månader dog i sjukdomen. Värst var förhållandena i Karlshamn med 185 döda. Denna första epidemi följdes av flera de kommande åren. En kulmen nåddes 1853 med nästan 1400 döda, varav 1055 i det överbefolkade Karlskrona. Landsbygden kom lindrigare undan, eftersom det var lättare att där isolera de sjuka.

I Kolerakungörelsen 1831 hade myndigheterna sökt möta den väntade epidemin. I varje socken skulle en sundhetsnämnd inrättas, som hade till uppgift att ta hand om sjukvården. Sjukvaktare, åderlätare och likbärare utsågs. Hus som skulle fungera som sjukstugor utvaldes och utrustades med sängar och sängkläder. Begravningar skedde på grund av smittorisken inte på ordinarie kyrkogårdar utan särskilda, avsides belägna begravningsplatser anvisades. Resande från smittat eller misstänkt smittat område skulle genomgå 10 respektive 5 dagars karantän.

I Mjällby beslöt Sundhetsnämnden att avspärra hela socknen när ryktet gick att kolera kommit till Karlshamn. Sockenborna själva skötte bevakningen och då inte minst längs kusten. Hanöborna, som hade täta kontakter med Karlshamn, skulle genomgå karantän innan de fick gå iland. Först sedan landshövdingen utsett särskilda försäljningsställen utanför staden hävdades avspärrningen. Karantänen för hanöborna bestod dock. Sannolikt bidrog dessa skyddsanstalter till att Listerlandet endast i begränsad omfattning drabbades det första koleraåret 1834 med sammanlagt fem dödsfall. Då sjukdomen på nytt slog till 1853 tiodubblades dödsfallen. På de av Sundhetsnämnden utsedda begravningsplatserna på Stibyberget, vid Klockskog samt i Istaby och Hörvik vilar kolerans offer.

Först 1883 konstaterades att kolera orsakas av en liten kommaformad bakterie, *Vibrio cholerae*. Bakterien sprids främst med förorenat vatten. Även friska personer kan vara bärare av bakterien och sprida smitta. Ca hälften av de insjuknade dör om de inte får någon behandling. Sjukdomen kan idag behandlas med antibiotika.

Cholera burial place

The 1834 cholera epidemic took 331 lives in Blekinge while the epidemic in 1853 caused almost 1400 dead in the County. The authorities tried to prevent the disease from spreading by appointing parish health commissions. One of the tasks of the commissions was to locate and arrange burial places, as the cholera victims were not allowed to be buried in ordinary cemeteries. The 1853 epidemic caused around 50 dead on the Lister peninsula. The victims are buried on one of four burial places in the area. Cholera is caused by the bacteria *Vibrio cholerae* and is today treated with antibiotics.

Mål 2 Södra

PROJEKTET DELFINANSIERAS
AV EUROPEISKA UNIONEN
REGIONALA UTVECKLINGSFONDEN
EG:s strukturfonder

Länsstyrelsen / Blekinge museum 2002

Stibyberget är ett av de berg som höjer sig över det flacka Listerlandet. Under bronsåldern täckte havet delar av området och bergen var än mer markanta. Där uppe, med utsikt över havet, begravdes de avlidna i gravar av sten.

På Stiby backe finns sex stensättningar som troligen är från äldre bronsålder, 1800–1000 f.Kr. De som begravdes här hade makt och kontroll i samhället, som en hövdings familj och släkt. De visade sin höga status genom att äga bronsföremål, som fördes hit via fjärrhandeln med södra Europa. Bytesvaror var exempelvis pälsverk, bärnsten och slavar. Handelskontakterna förde också med sig nya religiösa föreställningar och inom stora delar av Skandinavien fick människorna en gemensam religion. De begravde de döda på samma sätt och de mäktiga fick med sig sina guldglänsande bronsföremål till livet efter detta.

Fornlämningarna är skyddade enligt kulturmiljölagen. Länsstyrelsen har ansvaret för kulturmiljövården i länet. Mer information finns på www.lansstyrelsen.se/blekinge.

🇬🇧 The graves on Stiby Hill. On Stiby Hill there are 6 stone settings, probably from the Early Bronze Age, 1800–1000 BC. Those buried here had power and control in the community, a chieftain's family and relatives for example. They showed their high status by owning bronze items, with which they were also buried. The bronze arrived here through long-distance trading with southern Europe, and those contacts also brought new religious ideas. In large parts of Scandinavia, people adopted a common religion, which was expressed among other things in common burial customs.

Den största gravan på Stiby backe är en stensättning, 15 meter i diameter, med ett halvmeterhögt mittröse. Den kan innehålla en kista av sten och kanske såg det ut som på bilden vid begravningen för 3000–4000 år sedan.

The biggest grave on Stiby Hill is a stone setting 15 m in diameter, with a half-metre high central cairn. It may contain a stone chest and the burial 3–4,000 years ago may have looked as pictured.

Historical relics are protected under the Heritage Conservation Act. The County Administrative board is responsible for conserving the cultural monuments in the county. For more information, visit: www.lansstyrelsen.se/blekinge.